

— Ὁ πρίγκιψ Ῥωμανέλλης ;
 — Τὸν ἕνα . . . τὸν ἄλλον τώρα . . .
 — Ὁ Δεμονταϊσάν . . .
 — Μάλιστα αὐτοὶ οἱ δύο . . . θὰ ἦσαν εὐ-
 πρόσδεκτοι, ἀλλὰ μόνον εὐπρόσδεκτοι . . . ἀλλὰ
 τοῦτο δὲν ἀρκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ ἡ Μπεττίνα ἀνέμενε μετὰ τη-
 λικαύτης προθυμίας τὴν ἡμέραν τῆς μεταβά-
 σεως καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν ἐν Λογγε-
 βάλ . . .

[Ἔπειτα συνέχεια].

Διατὶ δὲν καλλιιεργούσιν οἱ νέοι Ἕλληνες ΤΗΝ ΔΗΜΩΔΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ;

Ὅπως οὐδεμίαν λέγει ἀνοησίαν ὁ διατεινό-
 μενος ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε θὰ κατῴρθωνε
 νὰ πλάσῃ γλῶσσαν, ἂν μὴ ἦτο διανοητικῶς ἀ-
 νένκαθεν μακρῷ ὑπέρτερος τῶν ἄλλων ζώων, κα-
 τὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δὲν σφάλλεται οὐδ' ὁ δι-
 σχυριζόμενος ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἐμελλε
 νὰ διαμορφώσῃ καὶ ἀναπτύξῃ δεόντως τὰς
 πνευματικὰς τοῦ δυνάμεις ἄνευ τῆς γλώσσης.
 Γλῶσσα λοιπὸν καὶ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου οὐ
 μόνον συνανептύχθησαν ἀμοιβαίως συμπληρού-
 μενα, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι, ὁσάκις ἔθνος τι
 διανοητικῶς ἐπίδοσιν λαμβάνει, ὁρμᾷ εὐθὺς
 καὶ ἐπὶ τὴν καλλιιεργίαν τῆς γλώσσης τοῦ
 τοῦτο ἐπραξάν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ Ῥω-
 μαῖοι, Ἰνδοὶ, Ἀραβες καὶ Εὐρωπαῖοι πάντες.

Τῷ φυσικῷ ὡς εἰπεῖν νόμῳ τούτῳ ἐπόμενοι
 οἱ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀχμάσκοντες
 Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐπιμελῶνται τῆς νέας Ἑλ-
 ληνικῆς γλώσσης, ἐφ' ὅσον ἦν αὐτοῖς δυνατὸν,
 ἡμεῖς δὲ παραδόξως οὐδαμῶς φαινόμεθα ἀκο-
 λουθοῦντες αὐτῷ. Εἶνε δὲ τοῦτο τοσοῦτω λυ-
 πηρότερον, ὅσα βεβαιότερον ὁ σημεῖραι καθίστα-
 ται ὅτι οὐδένας ἄλλοι ἢ ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλλη-
 νες δυνάμεθα νὰ ἐξεύρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις νὰ
 γνωρίσωμεν τὰ κατὰ τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν.
 Τῆς παραμελήσεως δὲ ταύτης ἀνάγκη νὰ ὑπο-
 ληφθῇ ὅτι ὑπάρχει αἰτία τις, ἣν ἂν εὕρωμεν
 καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν θεραπεύσωμεν, ἐλπὶς νὰ με-
 ταβληθῶσι τὰ πράγματα.

Πρῶτον λοιπὸν αἴτιον τούτου, νομίζομεν, εἶ-
 νε ὅτι αἱ μέθοδοι, ὧν χρῆσις ἔγινεν, ἢ ἐλλιπῶς
 ἐφηρμόσθησαν ἢ ἀνεπιτυχεῖς ἦσαν. Διδάσκων
 πού ὁ αἰοιδίμως Κοραῖς ἀπρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν
 τί ἐσημειωνεν ἐκάστη λέξις εἰς τοὺς προγόνους
 ἡμῶν, τί ἐκατήρτησε νὰ σημαίνῃ εἰς ἡμᾶς καὶ
 τίς ἡ κυρία τῆς σημασίας. Τὴν δὲ τοιαύτην ἐ-
 ρευναν (τ.ἔ. τὴν ἱστορίαν καὶ παραγωγὴν τῶν
 λέξεων) ὁ Ἐπίκτητος ὀνομάζει *παρακολούθησιν*
ὀνομάτων καὶ τὴν ἀντιτάσσει τῇ χρήσει τῶν
ὀνομάτων, ἐνὸς ὅ,τι ἡμεῖς σήμερον λέγομεν
 μέθοδον ἱστορικὴν, τ.ἔ. μέθοδον ἐξετάζουσαν τὴν

ἐν τῇ ἱστορίᾳ γένεσιν καὶ δι' αὐτῆς πίστωσιν
 τῶν τῆς γλώσσης μεταβολῶν. Ἄλλ' ἡ μέθοδος
 αὕτη ἐφηρμόσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μετὰ δύο ἐλ-
 λείψεων, τῆς μὲν προερχομένης ἐκ τῆς παιδεύ-
 σεως τῶν ἐφαρμοσάντων αὐτήν, τῆς δὲ ἐκ τῆς
 ἐποχῆς, ἐν ἣ ἀνεπτύχθη.

Πάντες δηλ. οἱ μεταχειρισθέντες τὴν μέθο-
 δον ταύτην ἦσαν φιλόλογοι καὶ ἐπομένως ὠρ-
 μῶντο πάντοτε ἐκ τῆς γνώσεως τῆς ἀρχαίας
 Ἑλληνικῆς, ἥπτοντο δὲ τῶν κατὰ τὴν νέαν
 Ἑλληνικὴν αἰέποτε παρέργως τ.ἔ. μόνον ὅπου
 φαινόμενόν τι τῆς ἀρχαίας ἦτο ὅμοιον ἢ ἀνά-
 λογον ἢ ἐσχετίζετο κατὰ τινα τρόπον πρὸς τι
 τῆς νέας. Ὑποκείμενον τῶν σπουδῶν τῶν ἦτο
 λοιπὸν οὐχὶ ἡ νέα ἀλλ' ἡ ἀρχαία. Ὅτι δὲ κατ'
 αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξετα-
 σθῶσι τὰ κατὰ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν
 καὶ τὴν σύνταξιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς συλλή-
 βδην καὶ ἐπομένως οὐδεμία συστηματικὴ καὶ
 ἐξηκριβωμένη αὐτῆς ἐξέτασις καὶ γνώσις νὰ
 προέλθῃ, ἐννοεῖ ἕκαστος. Ἡ τίνας προόδους
 θὰ ἔκαμνε π. χ. ἡ χημεία, ἂν μόνον ὑπὸ φυ-
 σικῶν ἢ ἱατρῶν, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἦτο ἀναγ-
 καῖον εἰς τὸν σκοπὸν τῶν, ἐκαλλιιεργεῖτο; Τοῦ
 λοιποῦ ἄρα οἱ μέλλοντες νὰ σπουδάσωσι τὴν
 νέαν Ἑλληνικὴν, ἀνάγκη νὰ μὴ ὀρμῶνται μονο-
 μερῶς ἐκ τῆς γνώσεως μόνης τῆς ἀρχαίας,
 ἀλλ' ἐφόδια ἔχοντες τὴν γνώσιν τῆς ἀρχαίας
 καὶ τῆς τοῦ μέσου αἰῶνος καὶ πάντων τῶν ἱ-
 διωμάτων νὰ καταστήσωσιν ὑποκείμενον τῶν
 ἐρευνῶν τῶν αὐτὴν τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, καὶ
 ταύτης τοὺς φθογγολογικοὺς νόμους καὶ τοὺς
 περὶ τὴν κλίσιν καὶ σύνταξιν νὰ ὀρίσωσιν.

Δεύτερον ἀμάρτημα κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν
 τῆς μεθόδου ἐκείνης παρήγαγεν ἡ κατὰ τὸν
 παρελθόντα αἰῶνα καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ
 παρόντος ἐπικρατοῦσα περὶ ἡμῶν καὶ τῆς ἡ-
 μετέρας γλώσσης γνώμη. Ἐπειδὴ δηλονότι αἱ
 γλωσσολογικαὶ καὶ ἐθνολογικαὶ μελέται ἦσαν
 τότε ἢ ὅλως ἄγνωστοι ἢ ἐν σπαργάνοις, ἐπι-
 στεύετο ὅτι ἡ τότε ἐν Ἑλλάδι λαλουμένη
 γλῶσσα οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ σύγκλυς παντοδα-
 πῶν ὀνομάτων ὄχλος, οὐτινος ἢ ἐρευνα οὐδε-
 μίαν παρεῖχεν ὠφέλειαν. Τῇ γνώμῃ δὲ ταύτῃ
 ἀντιμαχόμενος ὁ Κοραῖς ἐσπούδαζε μετὰ ζή-
 λου καὶ φιλοπατρίας πολλῆς νὰ ποδείκνυη ὅτι
 ἐν τῇ νομιζομένῃ ταύτῃ κόπρῳ ὑπάρχουσι πολ-
 λοὶ ἀδάμαντες πολλῆς καὶ συντόνου μελέτης
 ἀξιοί. Οὐδεὶς δὲ θὰ θελήσῃ ποτὲ νὰ κληθῇ ὅτι
 ἐπὶ τούτοις ὁ Κοραῖς δὲν κατέστη ἀξίος τῆς
 ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἐν τοῖς τότε χαλεποῖς
 καιροῖς. Ἀλλὰ σήμερον τὰ πράγματα μετε-
 βλήθησαν· σήμερον ὅτε διὰ γλωσσολογικῶν καὶ
 ἐθνολογικῶν ἐρευνῶν ἀνευρέθη ἡ συγγένεια
 γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν ἀπωτάτων, οὐδεὶς ἐχέφρων
 ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ εἶνε θάσις τις
 τῆς μιᾶς καθόλου ἑλληνικῆς, ἀπαράλλακτα ὅ-

πως ἡ τοῦ Ὀμήρου καὶ ἡ Κοινὴ ἦτο ἄλλη φάσις τῆς αὐτῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ὁ πειρώμενος λοιπὸν σήμερον νάποδειξῇ ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ εἶνε συγγενὴς ἢ θυγάτηρ ἢ ἀνεψιὰ ἢ ὅ,τι τις θέλῃ τῆς ἀρχαίας ματαιοποιεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον καθ' ὃν καὶ ὁ διατεινόμενος ὅτι οὐδεμίαν αὐταὶ ἔχουσι συγγένειαν. Τούτου δ' ἀληθεύοντος ἀνάγκη τοῦ λοιποῦ νάαζητῶμεν οὐχὶ τὸσον τὰς ὁμοιότητας τῆς νέας πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὅσον τὰς διαφορὰς· διότι τῶν ὁμοίων πραγμάτων οὐχὶ τὰς ὁμοιότητος ἀνιχνεύομεν ἀλλὰ τὰς διαφορὰς εἰς ἀκριβεστέραν ἐκάστου αὐτῶν γνῶσιν. Οὐ μόνον δὲ τὴν ἀνεύρεσιν ἀλλὰ καὶ τὴν διαλεύκασιν πασῶν τούτων τῶν διαφορῶν καθήκον ἔχομεν νάναλάβωμεν. Τὸ ἀπλοῦν δὲ τοῦτο ἄγει ἡμᾶς εἰς νέαν καθ' ὅλοκληρίαν πράγματᾶ, καθ' ὅσον δι' αὐτοῦ καθίσταται ἀληθὺς ὑποκείμενον τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν αὐτὴ ἡ νέα Ἑλληνικὴ. Διότι ὁ μὲν τὰς ὁμοιότητας θηρεύων καὶ δι' αὐτῶν ζητῶν νάποδειξῇ τι σημειοῦται ὅτι λέγεται σήμερον ἡ δόξα, λόγος, λέγω, πλέγω, ὁ ὄρις κτλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ—τὸ δὲ τῆς δόξας, τῇ δόξᾳ, οἱ δόξες, τοῖοι λόγοι—τοὺς λόγους, τοῦ ὄρι, δέλγω, διόχρει, διώχρω, στάσσει, λές, ἐσκίστηκα, χάμω κττ. παραλείπει ὁρθῶς ποιῶν ὡς οὐδὲν αὐτῷ εἰς τὸν σκοπὸν χρήσιμα. Ὡς τούναντίον ὁ ταῖς διαφοραῖς τὸν νοῦν προσέχων τὰ μὲν κοινὰ τῇ ἀρχαίᾳ καὶ νέᾳ γλώσσῃ παρατρέχει, ἅτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γραμματικῇ ἐρμηνεύόμενα, τὰ δὲ ἰδιαίζοντα τῇ νέᾳ ἀναγράφει καὶ βασανίζει καὶ τὸν λόγον ἐκάστου φαινομένου ἐφ' ὅσον αὐτῷ δυνατόν ζητεῖ νάνεῦρη.

Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ἄρα ταύτην πρέπει σήμερον νὰ καταστήσωμεν ὑπόθεσιν καὶ σκοπὸν τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν τὴν νέαν Ἑλληνικὴν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ἄνευ πλαγίων σκοπῶν.

Ἐνεκα δὲ τῶν σφαλμάτων τούτων, ἃ ἐγένοντο κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὁμολογουμένως ἀληθοῦς μεθόδου τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός, δὲν παρήγαγεν αὐτὴ οὕς ἡδύνατο νὰ φέρῃ καρπούς· διότι οὐδαμῶς εἶνε π. χ. σήμερον γνωστὸν τίνες μεταβολαὶ ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ τίνες ἐν τῇ κλίσει καὶ συντάξει ἐγένοντο κατὰ τὸν μέσον καὶ νεώτερον αἰῶνα ἢ γίνονται σήμερον ἀκόμη. Τούτου δ' ἕνεκα ἀναγινώσκει τις καθ' ἐκάστην τὰς περιεργοτάτας καὶ βιαιοτάτας ἐπινοίας, τοῦτο μόνον κοινὸν χαρακτηριστικὸν ἔχουσας ὅτι εἶνε πᾶσαι ἀσύστατοι καὶ ἄτοποι.

Ἀλλὰ πασῶν τῶν ἐπινοιῶν τούτων ἄτοπωτάτη καὶ ὅλως ἀπόβλητος εἶνε ἡ παραγαγοῦσα τὴν δευτέραν μέθοδον.

Ἐπειδὴ δηλ. ἡ ἱστορικὴ μέθοδος τοῦ Κοραῖ δὲν ἐφαίνετο ἐξαρκοῦσα εἰς ἐτυμολογίαν πασῶν ἀνεξαίρετως τῶν λέξεων τῆς νέας Ἑλληνικῆς, δι' αὐτὸ ὁ Μαυροφρυδῆς καὶ ἄλλοι ἐπιθυμοῦντες

νὰ συμπληρώσωσιν αὐτὴν ἐξεῦρον τὰς ἐτυμολογίας ἐκ ριζῶν, δυστυχῶς δὲ παρημέλησαν τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀληθοῦς μεθόδου τοῦ Κοραῖ. Δι' αὐτὸ φανταστικὰ μὲν καὶ αὐθαίρετα πολλὰ ἐτυμολογούντες προήνεγκαν, ἀληθὲς δὲ καὶ πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον σχεδὸν οὐδὲ ἓν. Διότι ἂν ὁ Whitney ἔχῃ δίκαιον διδάσκων ἐν Ἀκαδημαϊκοῖς Ἀναγνώσμασιν σελ. 82 ὅτι «ἐτυμολογία εἶνε ἡ ἱστορία τῶν λέξεων» καὶ 93 «ὁ ἐτυμολογῶν ὀφείλει νὰ βασανίσῃ αὐτὴν τὴν προκειμένην γλωσσικὴν ὕλην καὶ δι' ἐρευνῆς ἐπὶ ἐκάστης λέξεως νὰ συνάγῃ τὴν βιογραφίαν αὐτῆς» καὶ ἐν 197 «τὸ ἐρευνᾶν τὰ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν λέξεως τιнос δηλοῖ ἀκριβεστάτην ἐρευνᾶν πασῶν τῶν περὶ τὴν σημασίαν καὶ τοὺς φθόγγους μεταβολῶν, ἃς ὑπέστη, καὶ ἀναδρομὴν κατὰ τὴν ἐξέτασιν ταύτην εἰς οὕτως ἀρχαίους χρόνους, ὅσον καθόλου εἶνε δυνατόν», ἂν, λέγω, ἀληθεύωσι ταῦτα, (καὶ τίς σωφρονῶν θὰ ἀντείπῃ;), εἶνε καταφανὲς ὅτι αἱ ἐκ ριζῶν ἐτυμολογίαι, ἃς καὶ ὁ μακαρίτης Μαυροφρυδῆς καὶ ὁ κ. Diefner καὶ ἄλλοι εἰς φῶς προήνεγκαν, οὐδὲν οὐδαμῶς τῶν ὑπὸ τοῦ Κοραῖ καὶ Whitney ἀπαιτουμένων ἐκπληροῦσαι οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἀξίαν. Διότι τίνα ὠφέλειαν δύναται παρακαλῶ νὰ ἔχῃ ὁ ἀναγνώστης μανθάνων π. χ. ὅτι τὸ καρῶν παράγεται ἐκ ρίζης καρ δηλούσης καλεῖν ὅπως ὑπ' ἄλλου ἐδιδάχθη; οὐδεμίαν βεβαιώσιν· ἐμάθομεν δι' αὐτοῦ τίς ἦτο ἐν τῷ παρελθόντι ἡ σημασία τῆς λέξεως; τίς ὁ παλαιὸς τύπος αὐτῆς; καὶ διὰ τίνων βαθμίδων τῶν μεταβολῶν ἔντε τῇ σημασίᾳ καὶ τοῖς φθόγγοις καὶ τῇ κλίσει ἐφθάσεν εἰς τὸν παρόντα τύπον καὶ σημασίαν; οὐδαμῶς οὐδέν. Ἡ διὰ τῶν ριζῶν τοιαύτη ἐτυμολογία ἔχει ἀληθῶς ἔμφασιν ἐπιστημονικὴν, ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν εἶνε ὅλως ἀνεπιστήμων, ἅτε οὐδὲν τῶν ἀναγκασιότατων διδάσκουσα, δογματικώτατα δ' ἀποφαινομένη περὶ ὧν οὐδένα ἔχει νὰ προσενέγκῃ ὕγι᾽ λόγον. Τούναντίον δὲ νομίζομεν ὅτι διδάσκει τι εἰς ἱστορικὴν χρήσιμον ὁ τὸν ἀρχαῖον τύπον τῆς λέξεως καρῶ (ὅθεν καρωτικὸς καρωτῖδες κττ.) ὑποκαρῶ (=ἀποκαρῶν) κττ. καὶ τὰς ἀρχαίας σημασίας αὐτῆς ἀνευρῶν καὶ διὰ παραθέσεως καταλλήλων χωρίων ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκ τῶν ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀποδεικνύει τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν διαφορῶν τύπων καὶ χρήσεων, ὅπως ἡμεῖς ἐν Ἀθηναίῳ Τ. Γ' 440 ἐπράξαμεν. Ὁμοίως ἐρωτῶμεν τί δύναται ὁ ζητητικὸς ἀνὴρ νὰ μάθῃ ὅταν διδάσκηται ὅτι τὸ ἀφουκράζομαι ἢ ἀφοκροῦμαι ἔχει ρίζαν κρυ; οὐδέν. Ὅταν ὅμως μάθῃ ὅτι ἐν Βοιωτίᾳ λέγεται τὸ ρῆμα ἀφραγκάζομαι καὶ ὅτι ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ ἐπικρατεῖ φθογολογικὸς νόμος, περὶ οὗ ἀλλάχου ἐν ἐκτάσει

καθ' ὃν δύο ὁμοιοι φθόγγοι συστέλλονται εἰς ἓνα, (πρὸ βλ. ποῖσω, ἐγγυτής, ἀπῆκος=ἐπήκος μεθεῖς=μεθύεις, δηγοῦμαι=διηγούμεναι, ἐλαῖς φωλές=ἐλαῖες, φωλέες, χρυσοχός=χρυσοχόος κττ. ἔπειτα ἄλλος ἀντὶ ἄλλος πράσω ἀντὶ πράσσω κττ.) καὶ ὅτι τὸ ε ἐν ἀρχῇ λέξεως ὅπως καὶ τὸ υ καὶ ἄλλα φωνήεντα ἀντικαθίστανται πολλάκις ὑπὸ τοῦ α (ἀπάνω, ἀπῆκος, ἀπομονή) καὶ ὅτι τὸ φ ἀντὶ τοῦ πῖ ἔχει ὅπως καὶ ἐν τῷ ἀφίορκος ἐπίορκος, ἐφ' ἔτος (πρὸ βλ. καὶ μεθ' αὔριον) καὶ ὅτι τέλος τὰ φωνήεντα τῶν συνηρημένων τῆς α. συζυγίας ρημάτων ἤδη ἐν τῇ κοινῇ ἤρξαντο νὰ ἀναμειγνύωνται πρὸς τὰ τῆς β'. (ἡρώτουν), ὥστε τιμοῦμαι, ρωτοῦμαι καὶ θυμᾶσαι κττ., τὸ ἀφοκροῦμαι θὰ ἀναγκάσῃ ἀνευ τῆς ἐλαχίστης δυσκολίας εἰς τὸ ἐπακροῶμαι, ὅθεν ἐπακροῶμαι-ἐφακροῶμαι-ἀφακροῦμαι καὶ κατόπιν τοῦ χειλικοῦ φ ἀναπτυσχέντος τοῦ χειλικοῦ ου ἀφουκροῦμαι, ὅθεν κατὰ μετὰθεσιν ἀφρουκροῦμαι καὶ κατὰ τὸ σωπαῖζω, κοπιᾶζω κττ. ἀφουκράζομαι κττ. Ἡ πόσιν ἄρα ἔχει τις ὠφέλειαν μηχανθῶν ὅτι τὸ ἀνασαινω παράγεται ἐκ ρίζης ατ, τὸ χάνω ἐκ ρίζης χα τὸ χαλεύω ἐκ ρίζης σκαλ κττ. ἀπαξάπαντα αὐθαίρετα καὶ ἀναπόδεικτα καὶ οὐδὲν ἱστορικὸν καὶ βέβαιον διδάσκοντα; Ἐκτὸς δὲ τούτου αἱ ἐκ τῶν ριζῶν ἐτυμολογίαι αὐταὶ γίνονται πᾶσαι διὰ τῆς σιωπηλῆς παραδοχῆς τοῦ αἰτήματος, ὅτι αἱ ρίζαι, ἅς οὕτως τέμνοντες καὶ καίοντες τὰς λέξεις ἀνεύρισκον, ἦσαν γνωσταὶ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ πλατύνοντι τὰς λέξεις ταύτας διότι βέβαια, ἂν μὴ ἐγίνωσκεν αὐτάς, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ εἰς δημιουργίαν λέξεων. Ἀλλ' ἡ γνώσις αὕτη εἶνε παντελῶς ἀδύνατος, ὅπως ἀλλαχοῦ διὰ μακρῶν ἐξεθῆκαμεν, καὶ ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ παρατηρῶν ὅτι ἂν μὴ ἐδιδάχθη τὴν γραμματικὴν, οὐδὲν οὐδαμῶς περὶ ριζῶν ἠξεύρει.

Θελήσῃ δὲ μηδεὶς νὰ παρατηρήσῃ ἡμῖν τὰ τετριμμένα ἐκεῖνα, ὅτι οὔτε πᾶσαι αἱ λέξεις ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ὅπως οὐδ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς οὐδαμοῦ, ἐγράφοντο, οὔτε πᾶσαι αἱ γραφεῖσαι διεσώθησαν ἡμῖν, καὶ ὅτι δι' αὐτὸ ἀπαντῶσιν ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ λέξεις πολλαὶ Ἑλληνικῆς μὲν ἀρχῆς ἀλλ' οὐ μνημονευόμεναι ὑπὸ τῶν παλαιῶν, τοῦλάχιστον ἐν τοῖς σωζομένοις συγγραμμάσιν αὐτῶν οὐκ ἀπαντῶσαι. Διότι κατὰ τοὺς διαφόρους αἰῶνας πολλὰ περὶ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν καὶ τὴν σημασίαν καὶ σύνταξιν ἐπῆλθον μεταβολαί, καὶ δι' αὐτὰ δὲν εἶνε οὕτως ἀπλοῦν, ὅπως ὑπὸ πολλῶν νομίζεται, ν' ἀποφαινόμεθα περὶ δεδομένης τινὸς λέξεως ὅτι αὕτη δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Διότι πρὸ τοῦ ν' ἀποφανθῇ τις τοῦτο, ὀφείλει οὐ μόνον τὰ τῆς ἀρχαίας ἀκριβέστατα νὰ ἠξεύρῃ, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ μέσου καὶ νεωτέρου αἰῶνος καὶ πάντων τῶν καθ' ἡ-

μᾶς ἰδιωμάτων ἐγκρατέστατος νὰ εἶνε. Πλὴν τούτων ἀνάγκη νὰ ἐξεύρῃ ὅσον οἶόν τε ἀκριβῶς πᾶσας τὰς μεταβολὰς ἅς οἱ φθόγγοι καὶ ἡ κλίσις καὶ ἡ σημασία ὑπέστησαν κατὰ τὸν μέσον καὶ νεώτερον αἰῶνα καὶ ἅς ἔτι νῦν ὑφίστανται πρὸς δὲ τούτοις νὰ ἐξετάσῃ καὶ ὀρίσῃ τί ἦτο ἐν τῷ παρελθόντι ἐν ἐκάστη χώρᾳ δυνατόν καὶ τί ἀδύνατον ἐν ἄλλαις λέξεσι νὰ ζητήσῃ ἐπιμελέστατα πῶς οἱ φθόγγοι, ἡ κλίσις καὶ ἡ σημασία τῶν τῆς ἀρχαίας μετεβλήθησαν καὶ πῶς ἔχουσι σήμερον.

Ἀλλὰ περὶ ταῦτα ἡμεῖς τόσον ὀλίγον μέχρι τοῦδε ἡσυχολήθημεν, ὥστε κατ' ἀλήθειαν μέχρι πρὸ δύο ἐτῶν οὐδὲ ἐν τούτων ἐγινώσκετο. Μὴ δὲν ἐδιδάχθη ὅτι ἐν τοῖς φωνήεσι τῆς νέας Ἑλληνικῆς τὸ πᾶν ἐκ παντός δύναται νὰ προέλθῃ; ἢ τίς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ κατὰ τῖνα τρόπον τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως μετεπλάσθησαν κατὰ τὴν α'. καὶ β'.; ἢ τίς πῶς τὰ διάφορα θέματα τοῦ ἐνεστώτος μετεβλήθησαν; ἢ τίς πῶς τὸ ἀπλοῦς χρυσοῦς κττ. μετεβλήθησαν εἰς χρυσὸς ἀπλὸς, τὸ δάσος, πέλαγος κττ. εἰς δάσο, πέλαγο κττ.; οὐδεὶς ἀνθρώπων ἢ πόσοι σήμερον δύνανται ν' ἀναφέρωσι καὶ ἀποδείξωσι φθολογολογικούς τινας νόμους τῆς νέας Ἑλληνικῆς; ἀναμφιβόλως ἐλάχιστοι. Συνήθως μεταφέρωμεν ἀπλῶς καὶ ἀταλαιπώρως τὰ τῆς ἀρχαίας ἐπὶ τὴν νέαν, εἰ καὶ πολλάκις ἀντικρὺς ἀντίκεινται τούτοις.

Ἀφοῦ δὲ οὕτως ὑπολειπόμεθα ἐν ταῖς προπαρασκευαστικαῖς ταύταις ἐργασίαις, δῆλον καὶ τυφλῷ ὅτι, ἂν σωφρονώμεν, ὀφείλομεν νὰ μὴ ἐπιχειρῶμεν τοιαύταις ἐτυμολογίαις, ἀλλως διατρέχοντες μέγαν κίνδυνον νὰ σφαλόμεθα ἐν παντὶ ῥήματι. Τὸ ἐπισφαλὲς τοῦ ἐρευνᾶν τὰ τῆς νέας γλώσσης ἀνευ τῆς ἀναγκαίας γνώσεως πάντων τῶν ἱστορικῶν μνημείων τῆς γλώσσης καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἰδιωμάτων, καὶ ἀνευ τῆς γνώσεως τῶν περὶ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν κλίσιν νόμων, ἀπεδείξαμεν ἀλλαχοῦ, δὲν νομίζομεν δ' ἄσκοπον, ἂν διὰ παραθέσεως ὀλίγων παραδειγμάτων ἐπιρρώσωμεν τοῦτο καὶ ἐν τῷ παρῶντι.

Πάντες ἠξεύρομεν τὸ ἄμε, ἀλλ' ὅστις ἀνέγνωσεν ὅσα περὶ τοῦ ἐτύμου αὐτοῦ ὁ Κοραῆς ἐν Ἀτ. Β' 37-8 καὶ Μαυροφρύδης ἐν Δοκ. 454 διέλαβον, δὲν πιστεύομεν νὰ ἔγινε σοφώτερος ὅστις δ' ἀνέγνω τὰ Κρητικὰ Δράματα καὶ ὅστις ἤκουσε Κρητῶν ἢ Κυπρίων διαλεγομένων, θὰ ἔμαθεν ὅτι πλὴν τούτου λέγεται καὶ ἄλλος τύπος ἄρωμε ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας. Οὗτος ἄρα πρῶτος, ἐξ οὗ κατὰ συγκοπὴν ἐγένετο ὁ ἄμε, ὅπως πάμε, φάμε, λέμε, τρώμε, θέμε κττ. Ἡ δὲ σύγχυσις τοῦ προσώπου ἐρμηνεύεται ὅπως τὰ παλαιὰ φέρε ἀκούσω, ἄγετε πειθόμεθα κττ. Ἐκ τοῦ ἄμε ἐσχηματίσθη πληθ. ἄμετε (ἐν Κρήτῃ ἄμέτε) ὅπως ἀπὸ τοῦ κάτσε κάτσετε.

Ὁμοίως λέγομεν πάντες *μούχλα*, ἂν δέ τις διέλθῃ τὰ ὑπὸ Κοραῆ ἐν Β' 254 γραφέντα, δὲν θὰ εὕρῃ τάληθες, διότι ἡ λέξις οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα τῷ λατινικῷ *mucor* εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ ἀρχαίᾳ *ομίχλη* ὅπως ἐν τῷ Λεξ. Δουκ. ἐν Add. ὑπὸ τὴν λέξιν ἀμούχλη δηλον γίνεται.

Ὡσαύτως ἡξυρομεν πάντες τὸ λαβῶνω, ὃ παράγουσι πάντες ἐκ τοῦ λωβάομαι, ἐσφαλμένως. Διότι καὶ ἐν Καλύμνῳ καὶ ἐν Κρήτῃ *λαβή* σημαίνει πληγὴν, προελθούσης τῆς σημασίας ταύτης καθ' ἃ ἀλλαχού ἐδηλώθη, ἐκ τῆς παλαιστράς. Ἐκ τούτου ἄρα τὸ λαβῶνω ὅπως τὸ πληγῶνω ἐκ τοῦ πληγῆ.

Εἰδὸς τι ἄλλαντος λέγομεν ἐν Κρήτῃ *οματὲ* ἢ *ομαθιά*, ἐν Πελοποννήσῳ λέγεται *ματιά*, ἐν δὲ Θήρᾳ *αἱμαθιά* ὅπως ὁ κ. Πεταλᾶς ἐν Ἰδιωτικῷ Θήρας ἀναφέρει διδάσκων ὁρθῶς περὶ τῆς παραγωγῆς ἐκ τοῦ ἀρχαίου *αἱματία* φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ πάλαι εἰσῆγον εἰς τὰ ἔντερα τοῦ χοίρου ἐκτὸς ἄλλων καὶ αἷμα (πρβλ. Ὀδυσ. σ. 43 καὶ 118 «*γαστέρες... κνίσσης τε καὶ αἵματος ἐμπλήσαντες*» καὶ Πολυδεύκους Ε' 57 «*μήμαρκνς δὲ κοιλία καὶ ἔντερα μεθ' αἵματος ἐσκευασμένα*, μάλιστα δὲ λαγῶν ὃ δὲ μέλας ζῶμος, λακωνικὸν μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἐδεσμα, ἔστι δ' ἡ καλουμένη *αἱματία*»). Ἀναμφιβόλως ὁ ἀγνοῶν τὸν Θηραῖον καὶ τὸν ἀρχαῖον τύπον δυσχερῶς οὐδὲ πειστικῶς θάπεφαινετο περὶ τῆς λέξεως *οματὲ* καὶ *ματιά*.

Ἄλλοτε πάλιν φαίνεται ἡ σημασία τοσούτον μεταβεβλημένη, ὥστε μάντεως δεῖται ἡ παραγωγή π.χ. τὸ *ὄψες* ἢ *ἐψές* πολλαχού δηλοῖ ταῦτὸν τῷ *χθές*, διὸ καὶ ἡτυμολογήθη ἐκ τούτου, διδασχέντος ὅτι πρῶτον ἐγένετο τὸ *χφ* κατὰ *χειλισμὸν*, ἔπειτα τὸ *θσ* κατὰ λακωνικὸν τρόπον. Ἄλλ' ἡ χρῆσις τῆς λέξεως *ἐψές* ἐν Κερκύρᾳ, Μακεδονίᾳ, Κυζίκῳ καὶ ἀλλαχού ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ὄψε* τῆς *χθές*, ἀποδεικνύει περιφανῶς ὅτι εἶνε ταῦτὸν τῷ ἀρχαίῳ *ὄψε* εἰδικωτέραν μόνον λαβὴν δύναμιν, ὥστε νὰ σημαίνῃ τὸ ὄψε μόνης τῆς *χθές*.

Ὁμοίως λέγομεν ἐν Κρήτῃ τὴν ὑποτακτικὴν «*νὰ ξάψη-ξάψουν*» ἐπὶ τῆς σημασίας «*νὰ φανῇ*, ὑπάρξῃ, μεγαλώσῃ, φυλαχθῇ, π.χ. ἐν τῇ φράσει «*δὲν ἀφίνεις πρᾶμα νὰ ξάψη*». Τὴν δὲ παραγωγὴν καὶ μεταβολὴν τῆς σημασίας τούτου τοῦ ρήματος διδάσκουσιν ἡμᾶς δύο χωρία τῶν Κρητικῶν Δραμάτων, σελ. 352 στ. 399-400 «*τοῦτα λοιπὸν τὰ θάσανα καὶ ἡ μαλιαῖς νὰ πάψουν, γλήγορα, ἐλπίζω, διχωστὰς μέσα μας πλεῖο νὰ ξάψουν*» = νὰ ἀνάψωσι, νὰ ἀναφανῶσι καὶ 404 στ. 127 «*λωλὸς θέλ' εἴσται ὅποιος θαρρεῖ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ ξάψη φωτιά τσ' ἀγάπης μέσα τως τὰ μέλη τως νὰ κάψη*». Ἄν τις ἐκ μόνης τῆς φράσεως «*δὲν ἀφίνεις τὰ πρᾶματα νὰ ξάψουν*» = νὰ φανῶσιν, ὠρμαῶ, δυσκόλως θὰ ἐπετύγχανε καὶ δυσκολώτερον θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ὅπου λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἐγκαταλείπει ἡμᾶς ἡ παράδοσις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καθ' ὅλοκληρίαν, ἀνάγκη σφόδρος ἐπιφυλάξεως μέχρις οὗ καταστῇ δυνατόν νὰ ἀνευρεθῶσι καὶ δημοσιευθῶσι πάντα τὰ μνημεῖα τοῦ μέσου καὶ νεωτέρου αἰῶνος, πρὸς δὲ περισυλλεχθῶσι καὶ ἐξετασθῶσι τὰ διάφορα ἰδιώματα καὶ πρὸς τούτοις ἐρευνηθῶσι τὰ κατὰ τοὺς φθόγγους, τὴν κλίσιν καὶ τὴν σημασίαν τῶν λέξεων. Θὰ δυνηθῶμεν ἄρα ἡμεῖς οἱ νῦν ζῶντες νὰ ἐπιτελέσωμεν τὸ μέγα τοῦτο καθήκον μας; ἀγνοῶ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι πρὸ τούτου δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν βεβαιωμέναις ἐτυμολογίαις.

Ἐρρήθη ἀνωτέρω ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν τὸν νοῦν καὶ ταῖς μεταβεβλημέναις σημασίαις τῶν λέξεων πρῶτον μὲν διότι ὡς εἶδομεν ὁδηγεῖ ἡμᾶς πολλάκις εἰς τὴν ὁρθὴν ἐτυμολογίαν, δεύτερον δὲ διότι ἡ ἐξέτασις αὕτη, δι' ἧς καταφαίνεται ἡ πορεία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τῶν γενικῶν εἰς τὰ εἰδικά, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τῶν εἰδικῶν εἰς τὰ γενικά μεταβαίνοντος, εἶνε ὁμολογουμένως ἀξία σπουδῆς. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ Whitney ἐν Ἀκαδ. Ἀναγν. 162 περὶ τούτου «*ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων εἶνε πολλῶ οὐσιωδέστερα καὶ ἀναγκαιότερα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης ἢ ἡ μεταβολὴ τῶν τύπων*» καὶ 161 «*ἡ ἐρευνα τῶν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σημασιῶν λέξεως τινος, μέχρις οὗ τις φθάσῃ εἰς τὴν πρῶτην καὶ κυρίαν, εἶνε ἐν πάσῃ ἐτυμολογικῇ ἐρευνῇ ἐπ' ἴσης ἀπαραίτητον καθήκον*», ὅπως καὶ ἡ ἐρευνα τῶν κατὰ μικρὸν ἐπελθουσῶν φθογγικῶν μεταβολῶν τῶν λέξεων μέχρι τοῦ ἀρχαιοτάτου τύπου αὐτῶν. Μάλιστα τὸ πρῶτον εἶνε πολὺ ὠφελιμώτερον, καθ' ὅσον παρέχει προβλήματα μᾶλλον διαφέροντα ἡμῖν ἢ τὸ ἕτερον». Καὶ σημειωτέον ὅτι ταῦτα περὶ οὐδεμιᾶς ἄλλης γλώσσης δύνανται ἴσως πρόσφορύτερον νὰ λεχθῶσιν ἢ περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς, ἐν ἣ καθόλου αἱ σημασίαι μᾶλλον τῶν τύπων φαίνονται μεταβληθεῖσαι.

Τρίτον αἷτιον δι' ὃ πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν καὶ τὰς μεταβολὰς τῶν σημασιῶν εἶνε τὸδε: νομίζομεν δηλ. ὅτι ἡ ἐρευνα αὕτη δύναται νὰ συμβάλῃται τι εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς νέας ἑλληνικῆς. Μέχρι χθὲς δηλ. ἐδιδάσκετο καὶ ἐπιστεύετο ὑπὸ ἄλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν, ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς Αἰολικῆς καὶ Δωρικῆς διαλέκτου, ἐντεῦθεν καὶ Αἰολοδωρικὴ ὠνομάζετο. Ἐπ' ἐσχάτων ἡθελησαμεν ἡμεῖς νὰνατρέψωμεν τὴν θεωρίαν ταύτην παρατηρήσαντες ὅτι οὐδαμῶς εἶνε δυνατόν νὰ παραχθῶσιν οἱ φθόγγοι καὶ τύποι τῆς νέας ἑλληνικῆς ἐκ τῶν εἰρημένων δια-

λέκτων. Εισερχόμενοι δὲ εἰς τὰ καθ' ἑκάστα ἐζητήσαμεν ὃ ἀποδείκνυται ὅτι οὔτε ἡ ἀπώ-
λεια τοῦ δασέος πνεύματος ἐπῆλθε τοῦτου ἐ-
νεκα ὅτι οἱ Λέσβιοι καὶ ἄλλοι τινὲς δὲν ἀπήγ-
γελον αὐτὸ τὸ παλαιόν, οὔτε αἱ μετοχαὶ εἰς-
α-
μενος ἐρχάμενος τρεχάμενος καὶ εἰς - ούμενος
χαρούμενος ἀζαζούμενος κττ., οὔτε οἱ τύποι
ῥωτάει μιλάει πατάει τραγουδάει κττ. εἶνε ἀρ-
χαῖοι, οὔτε τὸ λέγουν κάνουν κττ. Δωρικόν, οὔτε
τὸ τὴν Δωρικὴν καὶ Αἰολικὴν διάλεκτον χαρα-
κτηρίζον ἂν ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Ἰωνικοῦ καὶ
Κοινοῦ ἢ εὐρίσκεται ἐν τῇ κλίσει τῆς νέας Ἑλ-
ληνικῆς. Εὐκόλως δὲ δύναται τις νὰ ἀποδείξῃ καὶ
ὅτι οὔτε τὸ τ τῶν Δωριέων ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ
καὶ Ἰωνικοῦ καὶ Λεσβιακοῦ σ (λέγοντι λέγουσι
λέγοισι εἰκοσι, εἴκατι, τριακόσιοι τριακατῖοι,
κττ.) οὔτε τὸ τοῦ Δωρικοῦ Ἀορίστου καὶ Μέλ-
λοντος ξ ἀντὶ τοῦ Ἰωνικοῦ καὶ Ἀττικοῦ καὶ
Κοινοῦ σ (ἐδίδαξα ἐχαρίζαμεθα κττ.) ἀπαντᾷ
ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ὥσάυτως δὲ ὅτι τὰ
ριθμητικὰ καὶ αἱ ἀντωνυμῖαι τῆς νέας Ἑλλη-
νικῆς ἀνάγονται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὰ τῆς
Ἀττικῆς καὶ Κοινῆς (πρβλ. τέσσαρες - πίσυ-
ρες, εἰκοσι-εἴκατι κττ. ἐκεῖνος-τῆνος, ἐγὼ - ἐ-
γὼν, οἱ-τοί κττ.), καὶ καθόλου ὅτι ἡ κλίσις
τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἐλάχιστον διαφέρει τῆς
Κοινῆς.

Ἀφοῦ δὲ ἐγνώσθησαν ταῦτα δὲν δυνάμεθα
τοῦ λοιποῦ, ὅπως μέχρι τοῦδε ἐγίνετο, νὰ κα-
ταφεύγωμεν εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν ἀρ-
χαίων διαλέκτων, ἵνα ἐρμηνεύωμεν τοῦτο ἢ ἐ-
κεῖνο (π.χ. τὴν προφορὰν τοῦ υ ὡς ου ὡς Βοι-
ωτικὴν, τὸν τύπον ἀκριδας, τοῦ πατέρα κττ.
ὡς Δωρικούς κττ.), ἂν μὴ καὶ ἐν ἄλλοις φαι-
νομένοις τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἀνευρίσκονται
σημεῖα ἱκανὰ ἀδιαφιλονίκητα τῶν διαλέκτων
τούτων. Ὅπου δὲ φαίνεται ἀμφίβολος ἡ διά-
κρισις περὶ τοῦ ἀντι εἶνε διαλεκτικὸν ἢ τῆς
Κοινῆς, ὀφείλει νὰ λαμβάνηται πρὸ ὀφθαλμῶν
καὶ προτιμᾶται ὁ καθόλου χαρακτήρ τῆς γλώσ-
σης ἡμῶν καὶ ἡ πηγὴ αὐτῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι
τὸ περὶ τῆς πηγῆς ταύτης ζήτημα, ἀπὸ τίνος
τῶν ἀρχαίων διαλέκτων ἀνεπτύχθη ἡ νέα Ἑλ-
ληνικὴ ἢ λαλουμένη, δύνατον νὰ εἶνε γραμμα-
τολογικῶς ἀνωφελὲς καὶ ἡ περὶ τοῦτο ἐρευνα
περιττή, ὅπως ὁ Nicolai ἐν τῇ γραμματολο-
γίᾳ τῆς νέας Ἑλληνικῆς φιλολογίας σελ. 9 ἀ-
ποφαίνεται. Ἀλλ' ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν τ.ἔ.
ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἐκείνην, ἐν ἣ ἐρευνᾶται ἡ ἱστο-
ρικὴ γένεσις τῶν καθ' ἑκάστα φαινομένων, εἶνε
σπουδαιότατον, διότι, ὅπως πᾶς τις εὐκόλως
κατανοεῖ, ἡ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις οὐ
μόνον θαυμασίως προοδοποιεῖ τὴν ἐρευνῇ τῇ πε-
ρὶ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπαραιτήτως ἀνα-
γκαῖον εἶνε νὰ προηγηθῇ αὐτῆς, ὅπως καταστῇ
γνωστὸν ἀπὸ τίνος φάσεως τῆς ἀρχαίας πρέπει
νὰ ὁρμώμεθα κατὰ τὴν ἐξέτασιν.

Διερχόμενοι λοιπὸν τὴν ἱστορίαν τῶν λέξεων
τῆς νέας Ἑλλήν. καὶ προσέχοντες μάλιστα τῇ
σημασίᾳ αὐτῶν βλέπομεν ὅτι, ἐφ' ὅσον δυνάμε-
θα νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτὴν κατὰ τοὺς
διαφόρους αἰῶνας, πᾶσαι σχεδὸν ἔχουσιν ἃς ἐν
τῇ Κοινῇ καὶ τῇ Βυζαντικῇ γλώσσῃ εἶχον ση-
μασίας. Καὶ τοῦτο δὲν φαίνεται ἡμῖν τυχαῖον,
ἀλλὰ λόγον φυσικώτατον καὶ τοῖς χρόνοις μάλ-
ιστα συνάδοντα ἔχον. Ἀνάγκη ἄρα καὶ πρὸς
τὰν νέαν ταύταν σπάρταν νὰ γάγῃ καὶ οὕτω
βασανίσωσιν οἱ περὶ τὰ Ἱαπετικά πτοούμενοι
τὰς λέξεις ἃς ἔχουσι συλλέξῃ καὶ ἃς ἀνακηρύτ-
τουσι μακρῶ τοῦ ἀρχαίου Ὀμήρου ἀρχαιοτέ-
ρας. Ἡ ἀπαίτησις ἡμῶν αὕτη πιθανὸν νὰ φανῇ
πολλοῖς νέον βάρος προστιθέμενον τοῖς καὶ καθ'
ἑαυτὰ ἤδη οὐ πᾶν ῥαδίως παραγγέλμασι τοῦ
Κοραῆ καὶ Whitney, καὶ νὰ ὑποληφθῇ ὅτι οὕ-
τως ἡ ἐξέτασις ἀποβαίνει δυσχερεστάτη καὶ
πολυδάπανος ἐν ἀντιπαραβολῇ μάλιστα πρὸς
τὴν μέθοδον τῶν ῥιζῶν, καθ' ἣν μικρὰ μόνον
ἀνασκαφὴ εἰς ἐξαγωγήν μιᾶς συλλαβῆς καὶ ἡ
ἀνακήρυξις ὅτι αὕτη εἶνε ῥίζα δηλοῦσα τὸ καὶ
τὸ, καὶ καθ' ἣν ἐν μόνον βιβλίον, τὸ Ἑτυμο-
λογικὸν τοῦ Γ. Κουρτίου παρέχον τὰς ῥίζας,
ἐπῆρκει πληρέστατα εἰς πᾶσαν ἐτυμολογίαν.
Τοῦτο δύνατον νὰ συμβῇ, ἀλλ' ἡμεῖς οὐχὶ τού-
του αἰτίοι ἡμεῖς πεποιθότες ἀδαμαντίνως ὅτι
μόνη ἡ ἐκτεθεῖσα μέθοδος εἶνε ὀρθή, ἡσπᾶσθη-
μεν αὐτήν. Εἴθε δὲ ἄλλοι νὰ ἐπιχειρήσωσιν
ἥτοι νὰ ναιρέσωσι καὶ μεταδιδάξωσιν ἡμᾶς ἢ
νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ κατ' αὐτὴν ἐξετάσωσι τὰ
τοῦ πατρῷου θησαυροῦ. Πρὸς τοῦτο βέβαια
θὰ ᾔτο καλὸν ἂν ἰδιωτικὴ ἐπῆρχετο ἐπικουρία,
ἀφοῦ ὁ θησαυρὸς οὗτος ὁσημέραι μετὰ τῆς γρα-
φομένης ἀναμειγνύμενος δυσερευνητότερος ἀ-
ποβαίνει καὶ ἀφοῦ ἡ κυβερνήσις διὰ πολλὰς
ἄλλας ἀνάγκας δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὅ, τι ἀλ-
λαχοῦ ἀπὸ πολλοῦ εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ, τ.ἔ. νὰ διο-
ρίσῃ ἀνθρώπους καταλλήλους εἰς συλλογὴν καὶ
νὰ χορηγῇ τὰ μέσα εἰς ἐπεξεργασίαν καὶ δημο-
σίευσιν τοῦ ὕλικου. Δὲν εὐρίσκει ἄρα τις τῶν
πολυταλάντων Ἑλλήνων τὸ πρᾶγμα ἀξίον
σπουδῆς;

[Ἐπεται τὸ τέλος].

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ.

Συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνάλογόν τι
μὲ τὸ συμβαῖνον εἰς τὸν στόμαχον. Ὅταν τού-
του τὴν δυνάμιν ὑπερβαίνωσι τὰ βρώματα, δὲν
τρέφουσι πλέον, ἀλλὰ γεννῶσι κακοχυμίας. Καὶ
αἱ κακοχυμῖαι τοῦ νοῦ, ὅταν μάλιστα ἀρχίσω-
σιν ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν, γίνονται πλέον
δυσθεράπευτοι παρὰ τὰς κακοχυμίας τοῦ σώ-
ματος. (Κοραῆς).